

LAUKU PIEKŪNS

2006. gada putns

Noteikšana

Lauku piekūns ir baloža lieluma putns ar slaidiem, nosmailotiem spārniem un garu asti. Astes galā abu dzimumu putniem ir plata melna josla. Lidspalvas tumšas, vēderpuse dzeltenīga ar brūniem raibumiem, kājas dzeltenas.

Tēviņš

Galva pelēka

Mugura
ķieģeļsarkana ar
tumši brūniem
pilienvēida
raibumiem

Aste pelēka

Foto: Henk Dijkers

Mātīte

Galva gaiši
brūna ar šaurām,
tumšām svītrīņām

Mugura un aste
rūsгани brūna
ar tumšām
šķērssvītrām

Foto: Henk Dijkers

Būris lauku piekūnam

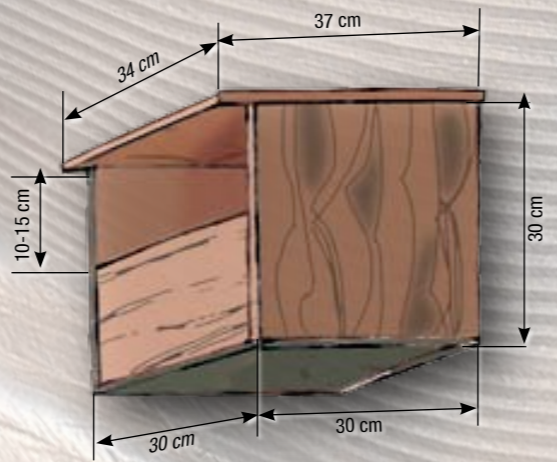

Foto: Tomi Muukkonen

Lauku piekūna būris ir 30x30x30 cm liela kaste ar jumtiņu. Vislabāk būri gatavot no 2,5 cm bieziem neēvelētiem dēļiem. Ieeja ir 15 cm augsts atvērums visā būra platumā.

Būris jāpiestiprina 3–7 m augstumā (pie šķūņu sienām — vismaz 3 m, pie kokiem un stabiem — pēc iespējas augstāk). Būri jāizliek atklātās vietās pie stabiem, šķūņu sienām, vientuļos kokos vai koku grupu malējos kokos, un tiem jābūt labi redzamiem no attāluma. Pēc būra izlikšanas tajā jāieber skaidas 3–4 cm biezā slānī.

Laba alternatīva būrim ir pīts grozs (30 cm diametrā), ko stabili nostiprina koka zaru žāklē. Šādā vietā var ligzdot arī ausainā pūce.

Sūtītāja vārds, uzvārds un adrese

Vietā pastmarkai

Latvijas Ornitoloģijas biedrība
A.K 1010
Rīga-50, LV-1050

Teksts: Ieva Mārdega
Foto: Niall Bervie/www.ImagesfromtheEdge.com (vāks), Edmunds Račinskis (fons)
Dizains: Līga Delvera, DUE
Teksts (c) Latvijas Ornitoloģijas biedrība, 2006.
Attēlu autortiesības saglabā to autori.

Dabas aizsardzības pārvalde
atbalsta reto un īpaši
aizsargājamo sugu saglabāšanu
un aizsardzību
Tālrunis: 7509545
www.dap.gov.lv

Latvijas Vides
aizsardzības
fonds

Buklets iespiests uz videi draudzīga papīra

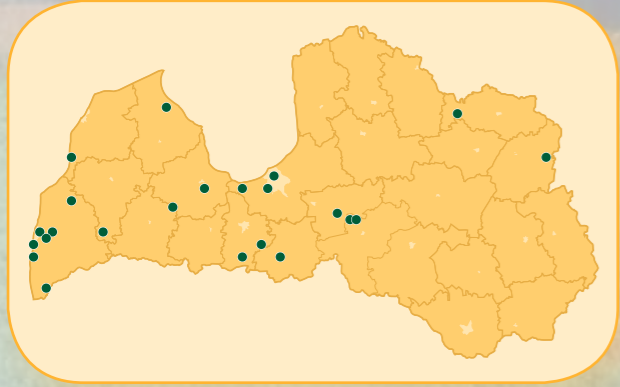
Lauku piekūns — 2006. gada putns

Vēl 20. gadsimta pirmajā pusē lauku piekūns *Falco tinnunculus*, saukts arī par “peļu vanadžiņu”, bija visbiežāk sastopamais dienas plēsīgais putns Latvijā. Mūsdienās tā ir reta un aizsargājama suga, par kuras izžušanas iemesliem un pašreizējo stāvokli zināms ļoti maz.

2006. gadā lūdzam ikvienu ziņot par novērotiem lauku piekūniem un to ligzdošanas vietām. Jūsu sniegtās ziņas uzlabos mūsu zināšanas par šo sugu un palīdzēs plānot lauku piekūnu izpēti un aizsardzības pasākumus. Vietās, kur lauku piekūni vēl ir sastopami, aicinām izvietot to ligzdošanai piemērotus būrus.

Izplatība

Lauku piekūns sastopams Eiropā, Āzijā un Āfrikā. Latvijas teritorijā pašlaik sastopams samērā reti, biežāk Kurzemē un Zemgalē.

Novērtēts, ka šobrīd Latvijā ligzdo 100–200 lauku piekūnu pāru. Tomēr pēdējo piecu gadu laikā ticama un pierādīta ligzdošana konstatēta tikai 23 vietās (Latvijas ligzdojošo putnu atlants, 2000–2004).

Dzīvesveids

No ziemošanas vietām lauku piekūni atgriežas martā un aprīlī. Ligzdošanas sezonas laikā tie sastopami atklātā ainavā, kur tūrumi mijas ar viensētām un koku puduriem, lielos lauku masīvos, retāk — pilsētās. Augusta otrajā pusē lauku piekūni dodas atpakaļ uz ziemošanas vietām Dienvidēiropā un Ziemeļāfrikā. Siltākās ziemās daži putni pārziemo Latvijā, galvenokārt Kurzemē.

Pavasārī (aprīlī–maijā) un rudenī (augustā–oktobrī) Latvijai cauri ceļo daudz lauku piekūnu, kas dodas turp vai atpakaļ no ligzdošanas vietām Igaunijā, Krievijā un Somijā. Šajā laikā tos var novērot dažādās atklātās vietās, pat purvos un jūras piekrastē.

Foto: Alvars Petriņš

Barošana

Lauku piekūni pārtiek galvenokārt no grauzējiem, kurus tie medī tūrumos, ganībās, pļavās un citos zālajos, arī ceļmalās. Piekūni ķer arī nelielus putnus, rāpuļus un dažādus bezmugurkaulniekus — kukaiņus, tārpus u.c.

Raksturīgākais medību veids ir plivināšanās gaisā uz vietas. Ieraugot medījumu, lauku piekūns strauji pikē un ar nagiem satver upuri. Lauku piekūni mēdz medīt arī no sēdvietas uz kāda paaugstinājuma — staba, siena kaudzes, vadiem, kā arī staigājot pa zemi.

Foto: Nigel Blake

Ligzdošana

Lauku piekūns ligzdu nebūvē, bet izmanto vecas vārņveidīgo putnu (vārņu, kraukļu vai žagatu) ligzdas, kas atrodas kokos, elektrības stabos vai uz ēku jumtiem. Pilsētās lauku piekūni mēdz ligzdot ēku un drupu nišās. Šie putni labprāt izmanto arī piemērotus būrus.

Dējumā ir 2–8, biežāk 4–5 brūnganas olas. Mazuļi izšķīlušies maija beigās–jūnijā un ligzdā pavada mēnesi. Barību piegādā abi vecāki. Pēc ligzdas pamešanas jaunie putni paliek kopā ar pieaugušajiem vēl apmēram mēnesi, līdz kļūst pilnīgi patstāvīgi.

Foto: Oskars Keiļis

Apdraudējums un aizsardzība

Lauku piekūni ir iekļauti Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstā. Tos apdraud lauksaimniecības platību aizaugšana un apmežošana, kas samazina piemērotas barošanās platības. Arī pesticīdu lietošana ir nevēlama, jo samazina barības daudzumu, pie tam indīgās vielas uzkrājas putnu organismā, traucējot vielmaiņu. Iespējams, lauku piekūniem trūkst arī piemērotu ligzdvieta, tādēļ nepieciešams izlikt šiem putniem paredzētus būrus.

Foto: Edmunds Račinskis

Esmu novērojis lauku piekūnu

Vieta (rajons, pagasts, orientīri)

Gads Datums (ja zināms)

Lauku piekūns sēdēja uz staba kokā uz vadiem zemē citur
lidoja plivinājās virs lauka darīja kaut ko citu

Piezīmes

Man ir zināma lauku piekūna ligzda

Vieta (rajons, pagasts, orientīri)

koka celtnē stabā citur

Lauku piekūns tur ligzdo kopš gada
vairs neligzdo kopš gada

Mani interesē Latvijas Ornitoloģijas biedrības darbs putnu izpētē un aizsardzībā, un es gribētu par to uzzināt tuvāk

Es gribētu atbalstīt LOB, kļūstot par tās biedru*

Es esmu LOB biedrs *Biedra nauda: gadā Ls 6,00, jauniešiem līdz 18 g. v. un pensionāriem Ls 2,00.

Novērotājs

Vārds, uzvārds, vecums, nodarbošanās

Paraksts

Aizpildīšanas datums